

# STANDARDIZIRANO EUROPSKO ISTRAŽIVANJE O ALKOHOLU

## *Standardized European Alcohol Survey – RARHA SEAS*

Rezultati istraživanja u Hrvatskoj



Istraživanje provedeno u sklopu Zajedničke akcije („Joint action“) za smanjenje štete povezane s alkoholom (JA RARHA) sufinanciran Programom Europske unije u području zdravlja

<http://www.rarha.eu/Pages/default.aspx>



**Nositelj istraživanja:** Hrvatski zavod za javno zdravstvo

**Kolaborativni partner:** [Nastavni zavod za javno zdravstvo dr. Andrija Štampar](#)



**Terenski provoditelj:** IPSOS plus agencija za istraživanje tržišta, medija i javnog mijenja



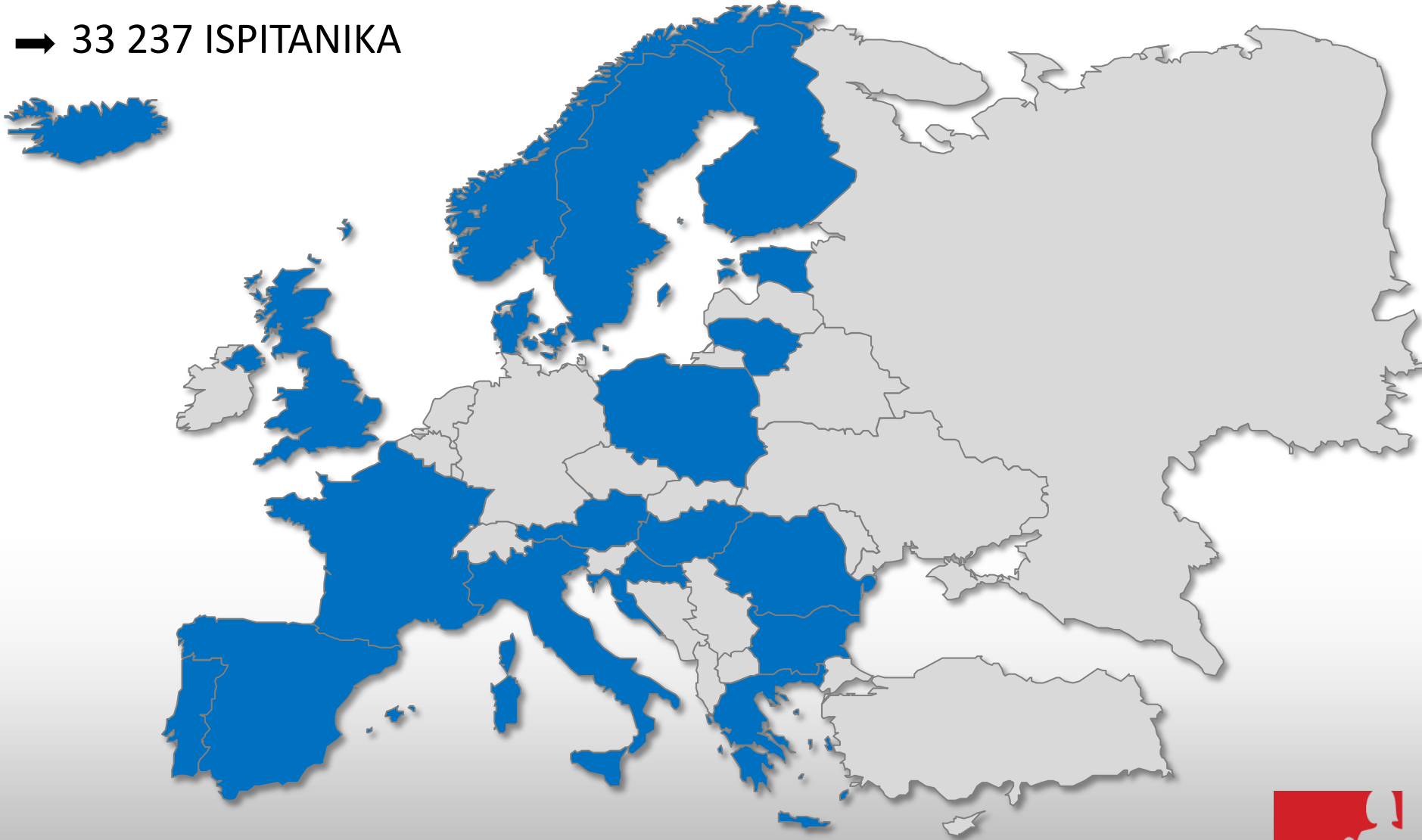
## Glavni ciljevi RARHA SEAS istraživanja:

- pružanje osnove za usporednu procjenu i praćenje epidemiologije alkohola, uključujući količinu popijenog pića te obrasce pijenja i štete povezane s alkoholom u EU
- jačanje kapaciteta u usporednoj metodologiji istraživanja alkohola i sve veći interes za korištenje zajedničke metodologije u budućnosti



# U RARHA SEAS ISTRAŽIVANJU SUDJELOVALO 19 ZEMALJA\*

→ 33 237 ISPITANIKA



\* Svi podaci o prosjeku SEAS zemalja odnose se na prosjek zemalja koje su sudjeleovale u istraživanju i imaju navedene podatke objavljene u međunarodnom izvještaju: Moskalewicz J., Room R., Thom B. (eds) (2016). Comparative monitoring of alcohol epidemiology across the EU. Baseline assessment and suggestions for future action. Synthesis report., page 229., dostupan na

<http://www.epipsi.gr/pdf/2.%20RARHA%20EU%20-%20The%20International%20Report.pdf>



UZORAK RH



N = 1500 ispitanika

Dob: 18-64 godine



49,9%



50,1%

Odaziv na istraživanje (RR) = 50,6%



# Metodologija uzorkovanja i metoda prikupljanja podataka

Provedena je dvodimenzionalna stratifikacija prema sljedeća dva obilježja:

- I. *Regije* (6 tradicionalnih regija: Zagreb i okolica, sjeverna Hrvatska, Slavonija, Lika i Banovina, Istra i kvarner, Dalmacija)
- II. *Veličina naselja*

Metoda prikupljanja podataka:

CAPI metoda

(osobni intervju u kućanstvu, kompjutorski unos podataka prilikom intervjuiranja)

Ograničenja:

U istraživanje nisu bili uključeni beskućnici, ljudi koji žive u institucijama (starački domovi, zatvori, obrazovne institucije, terapijske zajednice i ljudi koji žive na manjim otocima (2,5% populacije).

Vrijeme anketiranja: 26.5.2015.- 14.6.2015. godine



## Standardizirani RARHA SEAS UPITNIK

→ glavna područja:

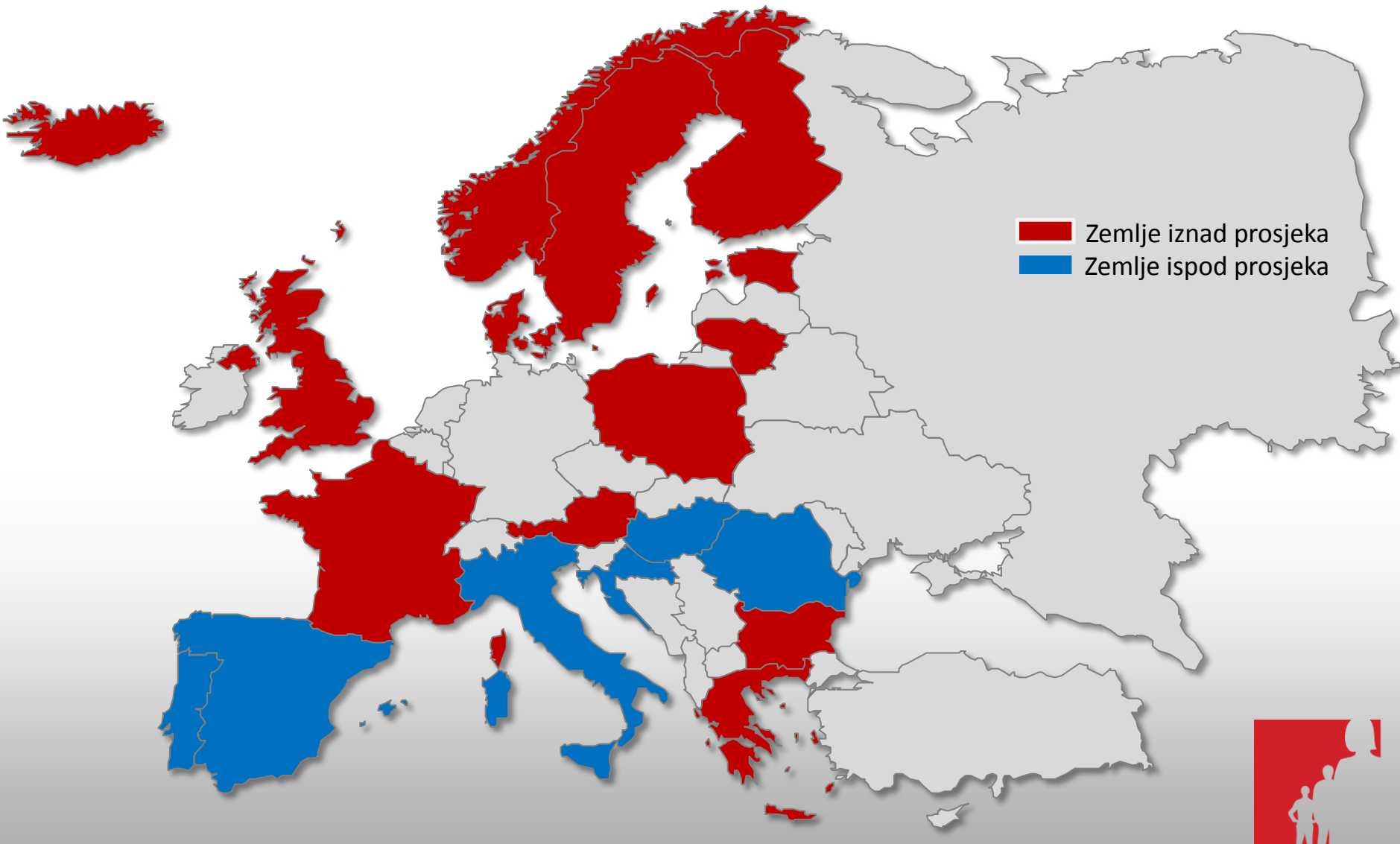
- Socio-demografske karakteristike ispitanika
- Konzumacija alkohola
- Ekscesivno epizodično pijenje
- Kontekst pijenja
- Motivi za pijenje/nepijenje
- Stavovi prema alkoholnoj politici
- Individualna šteta povezana s konzumacijom alkohola
- Šteta povezana s konzumacijom alkohola drugih osoba



# PIJENJE ALKOHOLNIH PIĆA U POSLJEDNJIH 12 MJESECI

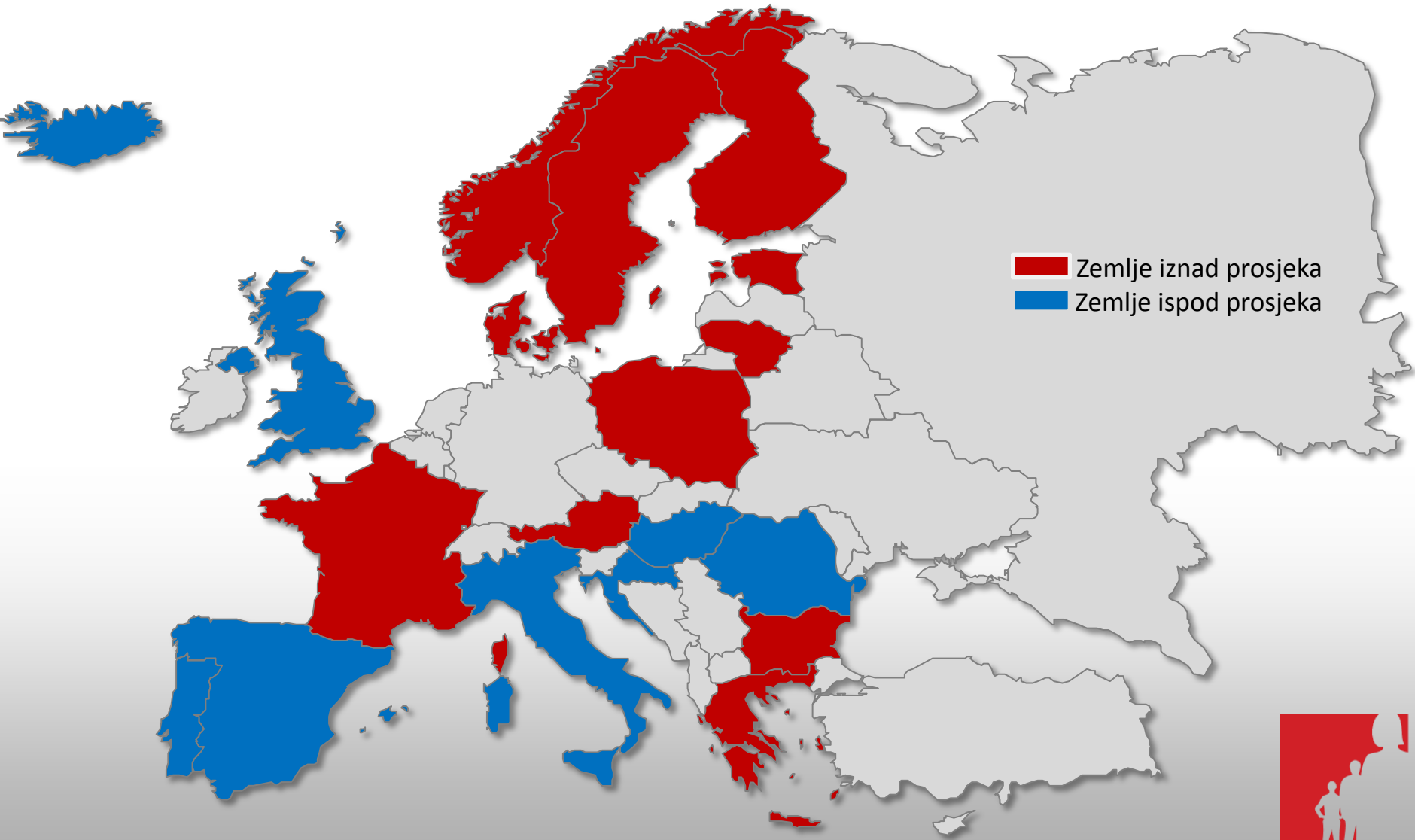


U SEAS zemljama **84,6%** ispitanika je pilo alkohol u posljednjih **12 mjeseci**, muškarci značajno više u odnosu na žene

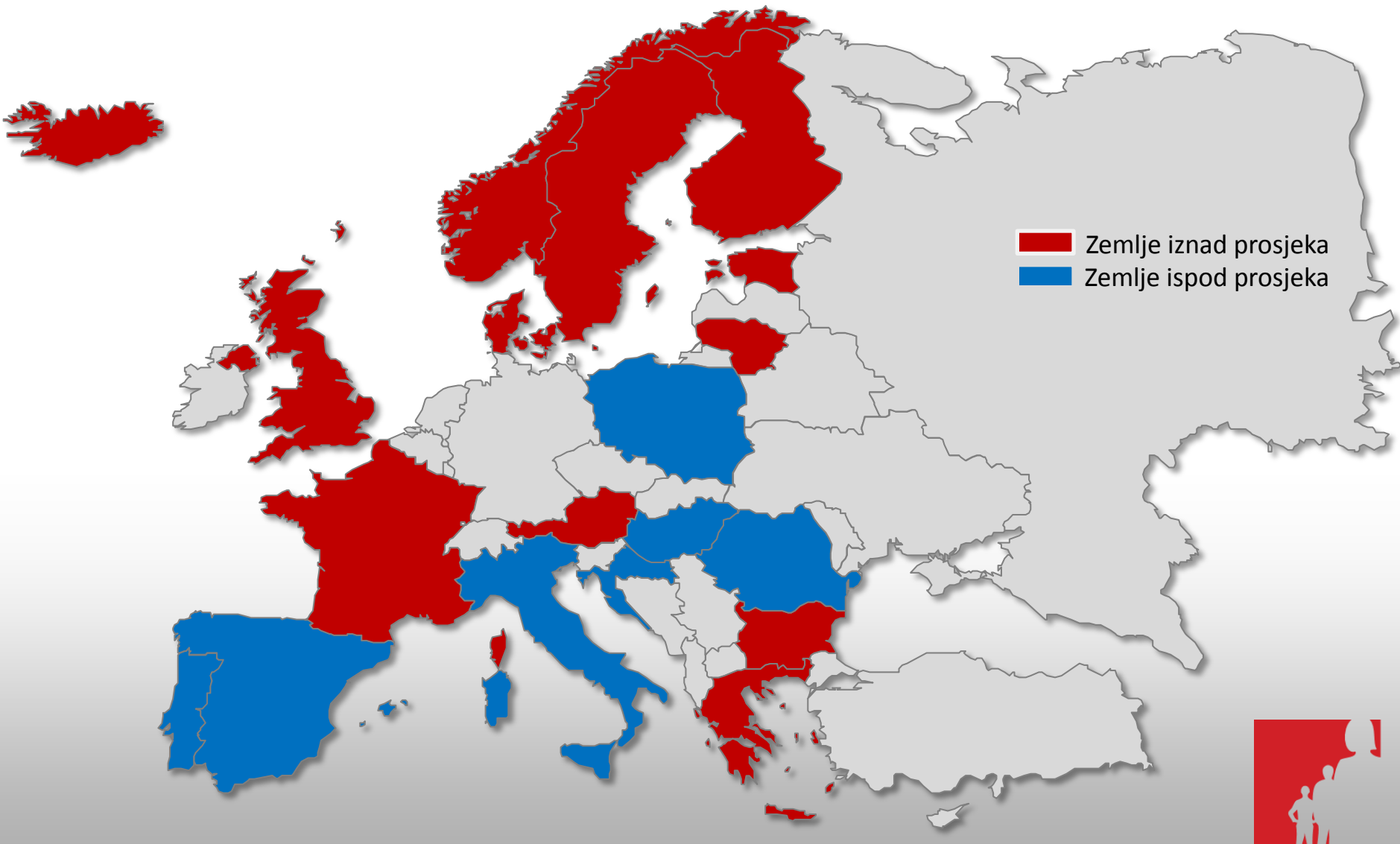




# 88,5% muškaraca je pilo alkohol u posljednjih 12 mjeseci u SEAS zemljama




**80,7% žena je pilo alkohol u posljednjih 12 mjeseci u SEAS zemljama**




# Prevalencija pijenja alkoholnih pića u posljednjih 12 mjeseci u RH



78.1 % ispitanika u RH je izjavilo da je pilo alkoholna pića u posljednjih 12 mjeseci

 = 85,3%

 = 71,0%

Statistički značajno više muškaraca nego žena\*

Dob	
18-34	85,0%
35-49	76,7%
50+	72,2%

\* Statistički značajna razlika (Fisher exact test,  $p < 0,001$ )



# Učestalost pijenja alkoholnih pića u posljednjih 12 mjeseci u RH



%	Dnevno	Tjedno	Mjesečno	Rijetko	Nikada
	24,3	35,6	14,4	10,9	14,8
	4,1	16,3	21,0	29,5	29,1
<b>Uk.</b>	14,2	25,9	17,7	20,2	22,0



# APSTINENTI U POSLJEDNJIH 12 MJESECI

***APSTINENTI** – osobe koje u posljednjih 12 mjeseci nisu pile alkoholna pića (uključuje one koji su to činili ranije, ali ne i u posljednjih 12 mjeseci te osobe koje nikada u životu nisu pile alkoholna pića)*



## Prevalencija apstinencata u posljednjih 12 mjeseci u RH



21,9% ispitanika u RH izjavilo kako u posljednjih 12 mjeseci nije pilo alkohol

➡ 13,9 % nisu pili alkohol u životu

➡ 8,0 % su pili u životu, ali ne i u posljednjih 12 mjeseci



14,7% nije pilo alkohol u posljednjih 12 mjeseci

➡ 8,0 % nisu pili alkohol u životu

➡ 6,8 % su pili u životu, ali ne i u posljednjih 12 mjeseci



29,1% nije pilo alkohol u posljednjih 12 mjeseci

➡ 19,8 % nije pilo alkohol u životu

➡ 9,3 % je pilo u životu, ali ne i u posljednjih 12 mjeseci



# PIJENJE U POSLJEDNJIH 12 MJESECI PREMA VRSTI PIĆA\*

**PIVO** - uključuje sve vrste piva uključujući pića s okusom koja sadrže pivo, ali ne uključuje pivo s niskim udjelom alkohola (manje od 1%) ili bezalkoholno pivo.

**VINO** - uključuje vina od grožđa i voćna vina te šampanjac, prošek, porto, šeri, vermut i sl.

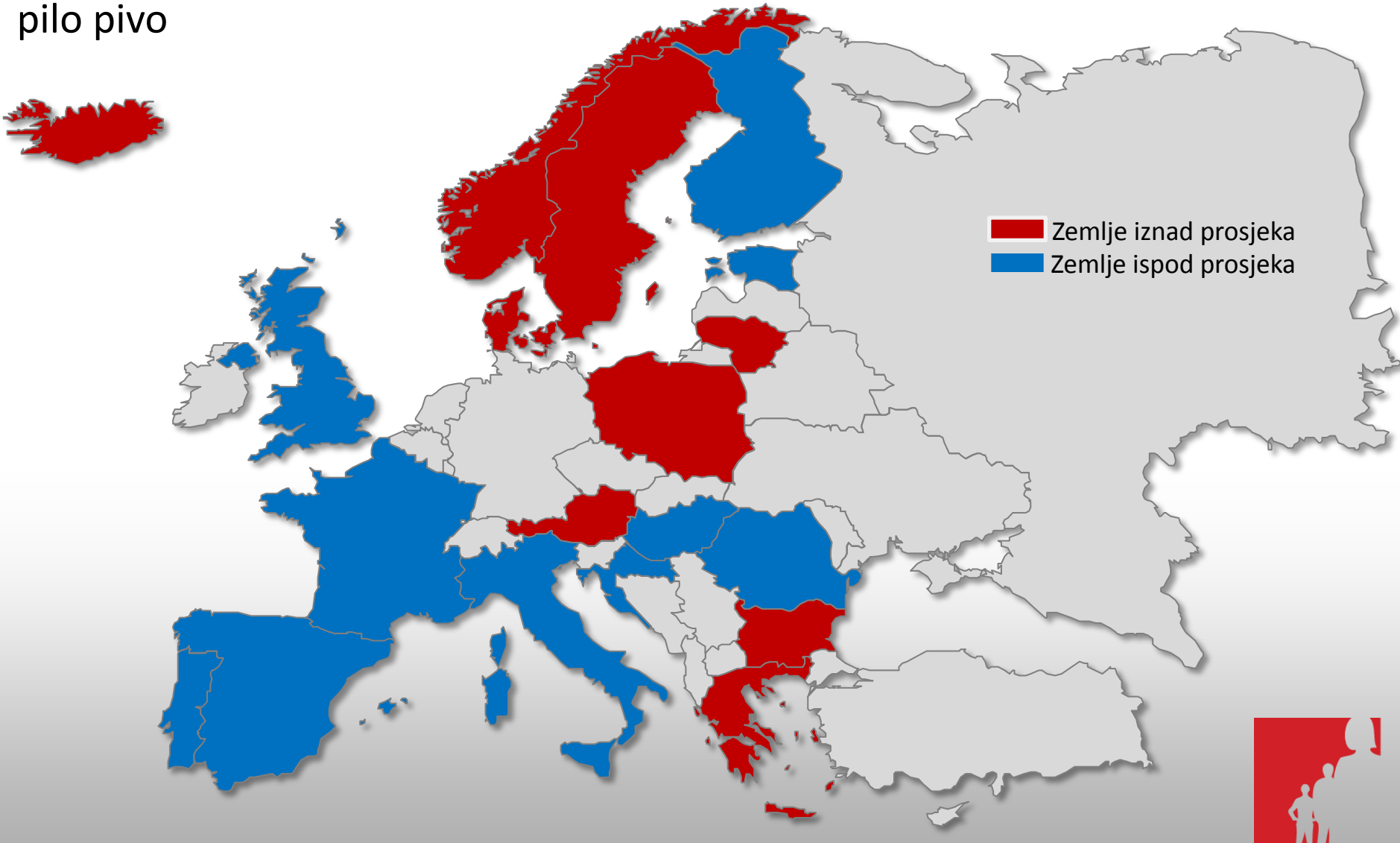
**ŽESTOKA PIĆA** - uključuje viski, brandy, votku, gin, likere, rakije i slična nacionalna žestoka pića (s preko 30% alkohola).

\* za one koji su pili u posljednjih 12 mjeseci



## Vrsta alkoholnog pića – PIVO:

u SEAS zemljama 69,0% ispitanika u posljednjih 12 mjeseci pilo pivo







# Prevalencija pijenja piva u posljednjih 12 mjeseci u RH



66,2 % ispitanika u RH u posljednjih 12 mjeseci pilo pivo

 = 79,1%

 = 53,4%

Statistički značajno više muškaraca nego žena\*

Dob	
18-34	72,7%
35-49	66,5%
50+	59,2%

\* Statistički značajna razlika (Fisher exact test ( $P < 0,001$ ))



# Učestalost pijenja piva u posljednjih 12 mjeseci u RH

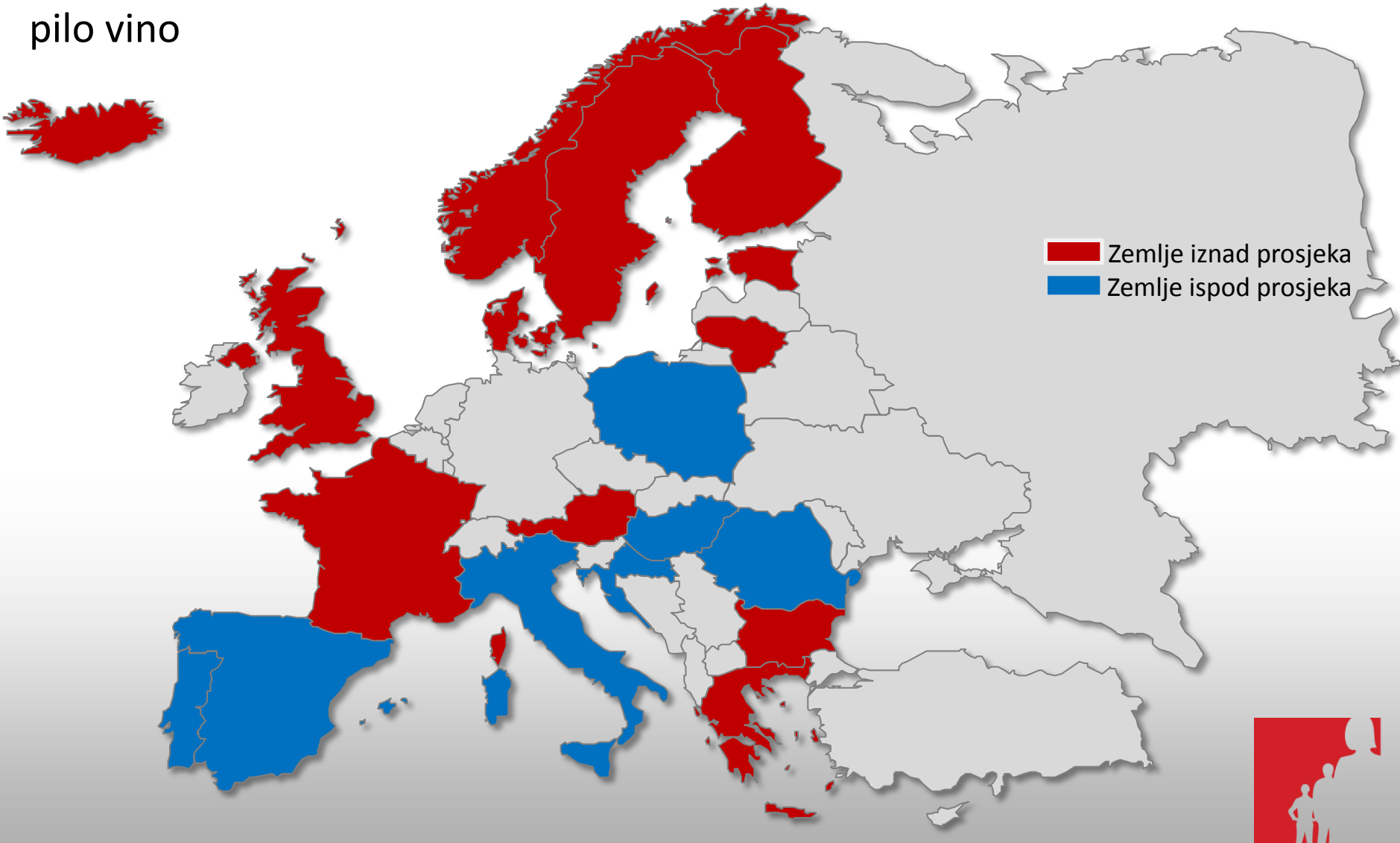


%	Dnevno	Tjedno	Mjesečno	Rijetko	Nikada
	15,4	32,9	16,3	14,5	20,9
	2,0	11,4	13,2	26,8	46,6
<b>Uk.</b>	8,7	22,1	14,7	20,7	33,8



## Vrsta alkoholnog pića – VINO:


u SEAS zemljama 67,0% ispitanika u posljednjih 12 mjeseci pilo vino




# Prevalencija pijenja vina u posljednjih 12 mjeseci u RH



58,2 % ispitanika u RH u posljednjih 12 mjeseci pilo vino

 = 65,2%

 = 51,3%

Statistički značajno više muškaraca nego žena\*

Dob	
18-34	60,9%
35-49	58,5%
50+	55,2%

\* Statistički značajna razlika (Fisher exact test,  $p < 0,001$ )



# Prevalencija pijenja vina u posljednjih 12 mjeseci u RH

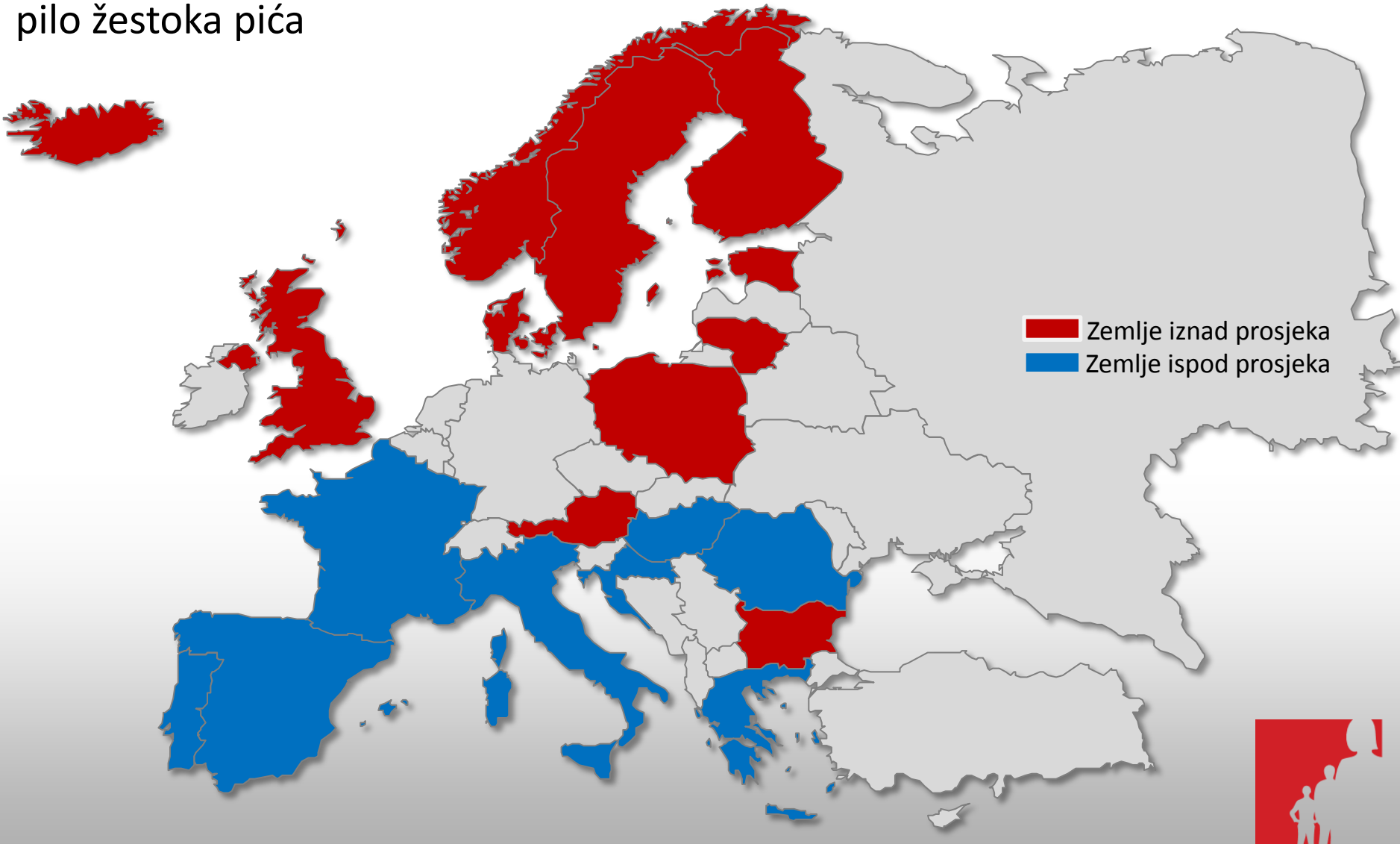


%	Dnevno	Tjedno	Mjesečno	Rijetko	Nikada
	8,8	16,4	18,2	21,8	34,8
	1,6	8,0	13,3	28,4	48,7
<b>Uk.</b>	5,2	12,2	15,7	25,1	41,8



## Vrsta alkoholnog pića - ŽESTOKA PIĆA:


u SEAS zemljama 57,9% ispitanika u posljednjih 12 mjeseci pilo žestoka pića




# Prevalencija pijenja žestokih alkoholnih pića u posljednjih 12 mjeseci u RH



45,4 % ispitanika u RH u posljednjih 12 mjeseci pilo žestoka alkoholna pića

 = 54,9%

 = 36,2%

Statistički značajno više muškaraca nego žena\*

Dob	
18-34	55,1%
35-49	42,9%
50+	37,8%

\* Statistički značajna razlika (Fisher exact test,  $p < 0,001$ )



# Prevalencija pijenja žestokih alkoholnih pića u posljednjih 12 mjeseci u RH



%	Dnevno	Tjedno	Mjesečno	Rijetko	Nikada
	3,7	6,7	14,4	30,1	45,1
	0,5	2,5	9,2	24,0	63,8
<b>Uk.</b>	2,1	4,6	11,8	27,0	54,5





# EKSCESIVNO EPIZODIČNO PIJENJE U POSLJEDNJIH 12 MJESECI

## ***EKSCESIVNO EPIZODIČNO PIJENJE -***

*pijenje 60g čistog alkohola za muškarce  
ili 40g čistog alkohola za žene u jednoj  
prigodi u posljednjih 12 mjeseci*



# Prevalencija ekscesivnog epizodičnog pijenja barem jednom mjesечно u posljednjih 12 mjeseci u RH



11,1 % ispitanika u RH u posljednjih 12 mjeseci pilo alkoholna pića na ekscesivan način barem jednom mjesечно



Dob	
18-34	16,8%
35-49	8,4%
50+	7,7%

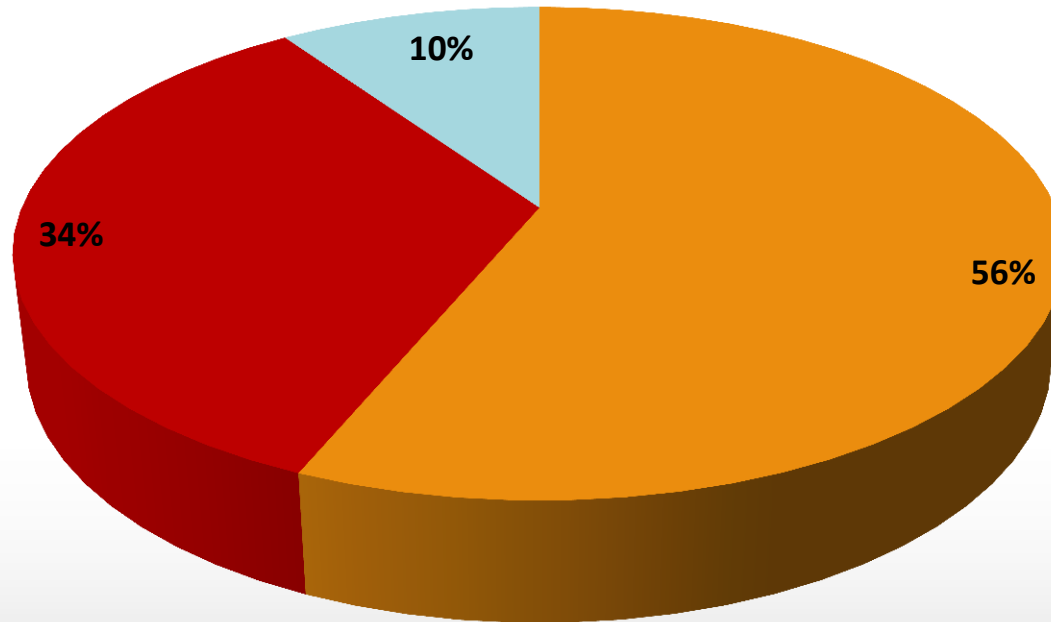


# OMJER VOLUMENA POPIJENOG ČISTOG ALKOHOLA U POSLJEDNJIH 12 MJESECI PO POJEDINIM VRSTAMA PIĆA



**Udio pojedine vrste pića u ukupno popijenom volumenu čistog alkohola u RH u posljednjih 12 mjeseci**

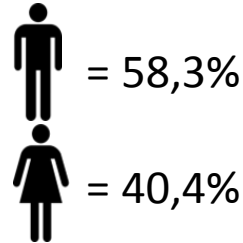
■ PIVO ■ VINO ■ ŽESTOKA ALKOHOLNA PIĆA



# Volumen čistog alkohola popijen kroz PIVO u posljednjih 12 mjeseci u RH



56,3% ukupnog volumena čistog alkohola u RH je popijeno kroz pivo u posljednjih 12 mjeseci



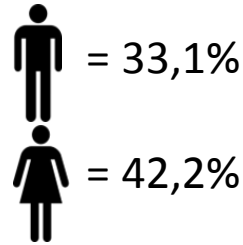
Dob	
18-34	63,5%
35-49	59,4%
50+	45,2%



# Volumen čistog alkohola popijen kroz VINO u posljednjih 12 mjeseci u RH



34,1% ukupnog volumena čistog alkohola u RH je popijeno kroz VINO u posljednjih 12 mjeseci




Dob	
18-34	22,6%
35-49	35,0%
50+	46,6%




# Volumen čistog alkohola popijen kroz ŽESTOKA ALKOHOLNA PIĆA u posljednjih 12 mjeseci u RH



9,6% ukupnog volumena čistog alkohola u RH je popijeno kroz žestoka alkoholna pića u posljednjih 12 mjeseci

 = 8,6%

 = 17,4%

Dob

18-34      13,9%

35-49      5,6%

50+        8,3%



# GDJE PIJEMO I U KOJIM PRIGODAMA?





## Kontekst pijenja alkoholnih pića u posljednjih 12 mjeseci u RH

- *Jednom tjedno i češće*  
u vlastitom domu (29,7%); s prijateljima, kolegama i poznanicima (29,5%); uz jelo (25,9%); s članovima obitelji (25,1%)
- *Manje od jednom tjedno*  
u domu neke druge osobe (68,7%); s prijateljima, kolegama i poznanicima (60,4%); s članovima obitelji (54,9%); u vlastitom domu (50,2%)
- *Nikada u posljednjih 12 mjeseci*  
na otvorenom (79,1%); sam/a (68,4%); u kafiću, klubu, restoranu... (30,3%); uz jelo (28,6%)

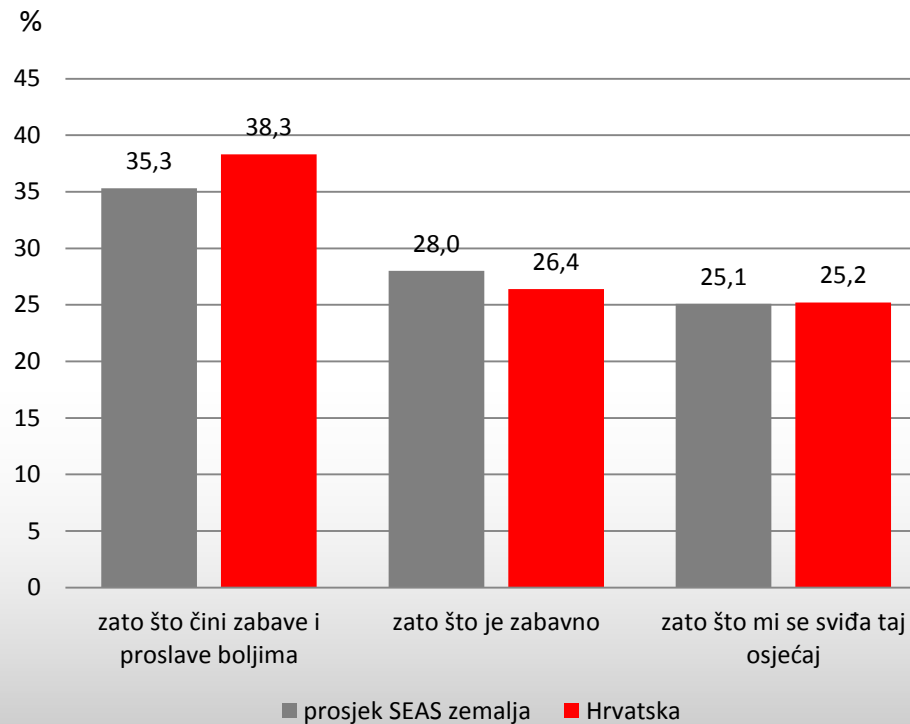


# ZAŠTO PIJEMO ILI NE PIJEMO ?



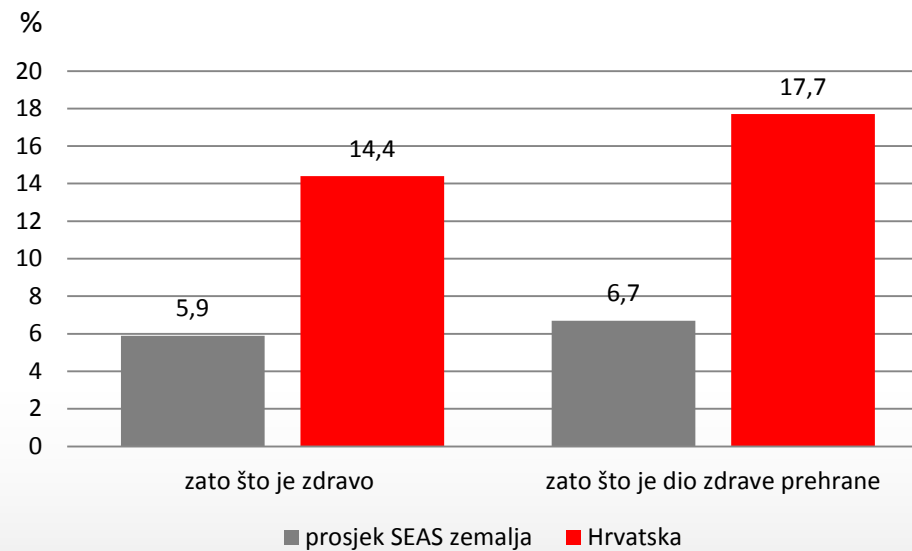
## Najčešći motivi pijenja među onima koji su pili u posljednjih 12 mjeseci u RH

(prikazani odgovori: uvijek i gotovo uvijek)



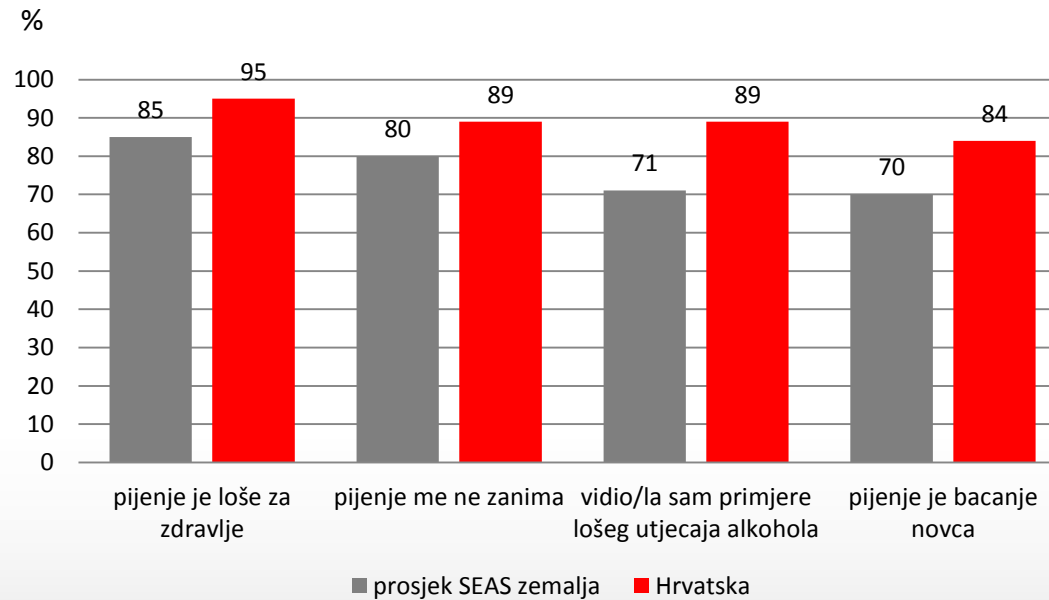
## Motivi za pijeње u kojima je RH na prvom mjestu u odnosu na SEAS zemlje

*(prikazani odgovori: uvijek i gotovo uvijek)*



# Najizraženiji motivi nepijenja u RH

(postotak afirmativnih odgovora)\*



\* odgovori ispitanika apstinenata



# STAVOVI\* PREMA ALKOHOOLNOJ POLITICI

*\*Skala stavova Likertovog tipa: ispitanici za svaku tvrdnju iskazivali svoje mišljenje na skali od 4 stupnja (od uopće se ne slažem, donekle se ne slažem, donekle se slažem, potpuno se slažem)*



# Analizom SEAS podataka na skali stavova dobivene tri dominantne skupine stavova

## Stavovi koji podržavaju **KONTROLU** na populacijskoj razini

kontrola mjesta i vremena  
prodaje alkoholnih pića

visoke cijene alkoholnih  
pića

zabrana oglašavanja

odgovornost javne vlasti

## Stavovi podržavaju **EDUKACIJU** i politiku usmjerenu na pojedinca

podrška edukacije

podrška nasumičnog  
testiranja vožnje pod  
utjecajem alkohola

poruke upozorenja o  
štetnosti alkohola na  
pakiranjima alkoholnih  
pića

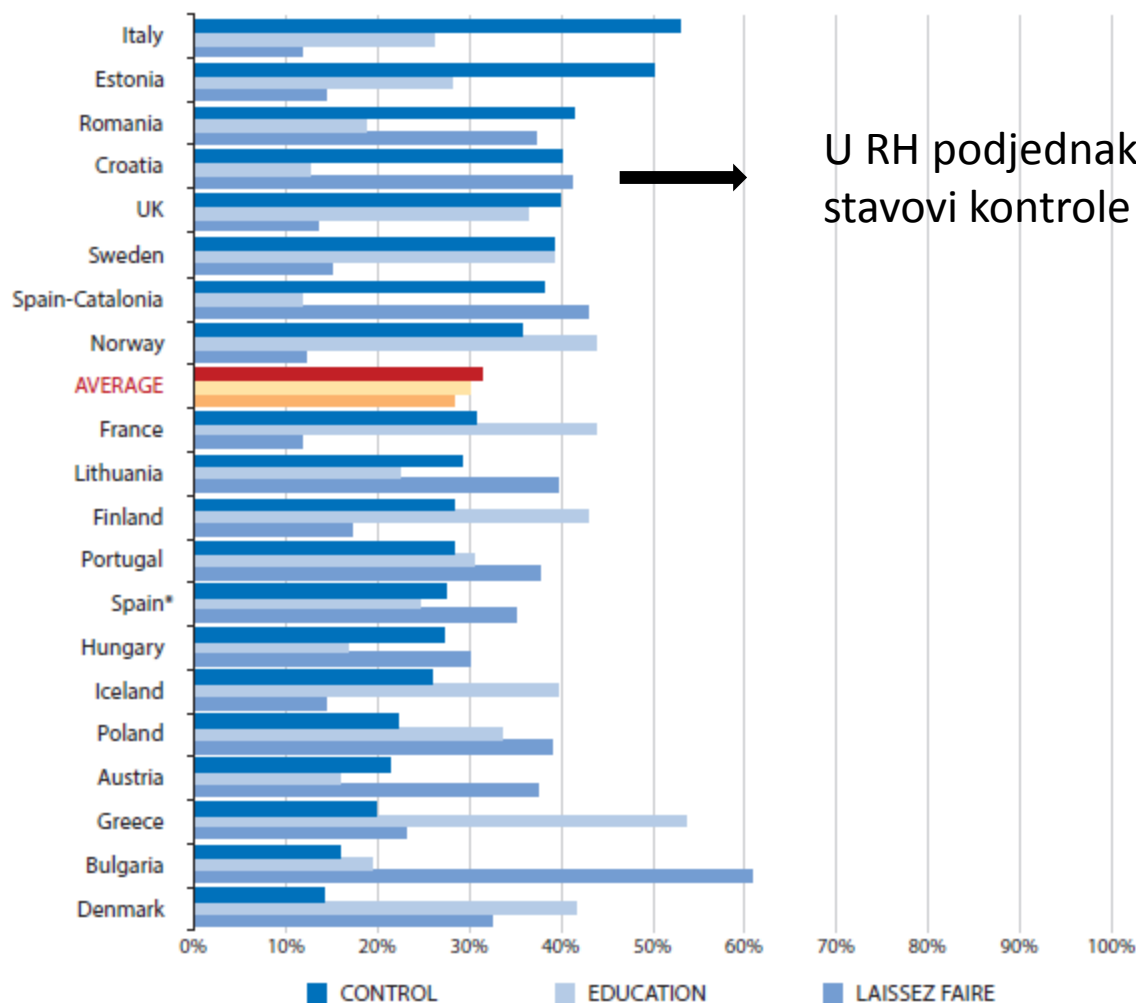
## Stavovi koji podržavaju **'LAISSEZ FAIRE'** alkoholnu politiku

osobna odgovornost za  
posljedice uzrokovane  
pijenjem alkoholnih pića

roditeljska odgovornost  
za pijeње njihove djece  
(npr. dobna granica)



# Odgovori ispitanika po pojedinim skupinama stavova i pojedinim SEAS zemljama



U RH podjednako zastupljeni stavovi kontrole i 'laissez fair'

\* Spain is contributing to RARHA SEAS with two samples: a national sample covering and representative of the whole country and an additional one specially designed to be representative of the Autonomous Community of Catalonia.





# OSOBNÁ ŠTETA POVEZANA S PIJENJEM ALKOHOLNIH PIĆA U POSLJEDNJIH 12 MJESECI

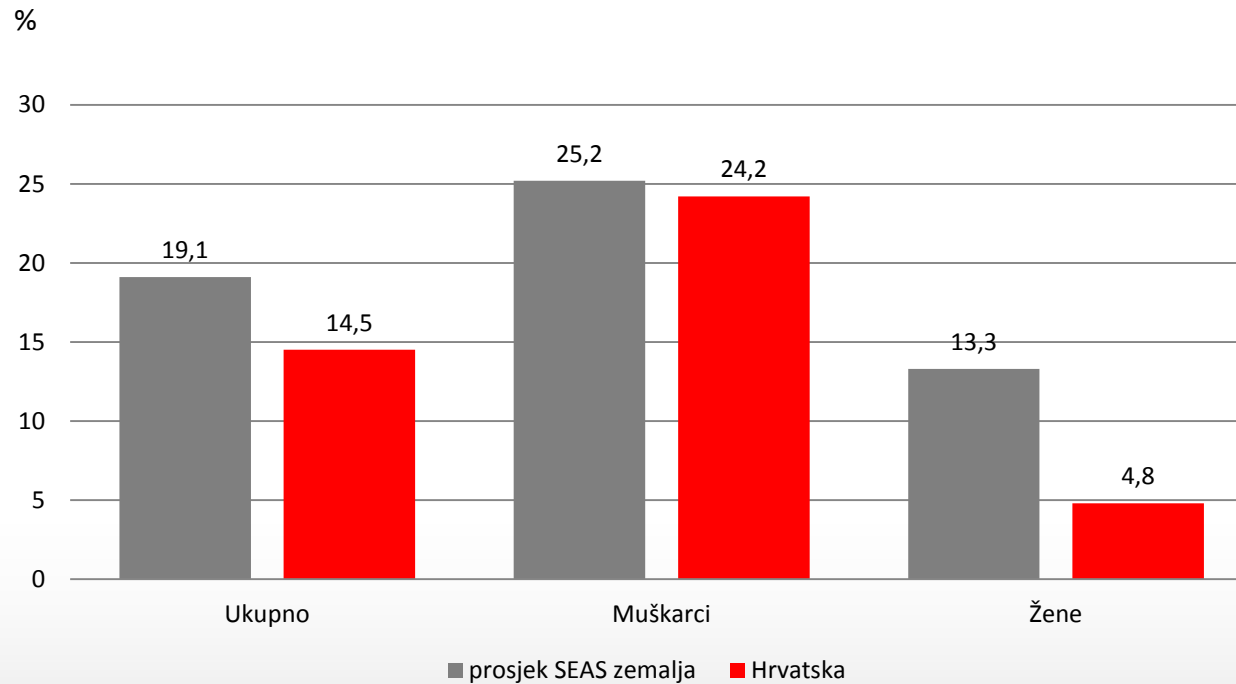
Odgovori ispitanika na **Skali brzog skrininga na probleme s alkoholom (eng. *Rapid Alcohol Problems Screen*) - RAPS skala:**

Skala se sastoji se od četiri jednostavna pitanja koja indiciraju ovisnost o alkoholu.

Maksimalni rezultat na skali je 4, a samo jedan pozitivan odgovor indicira ovisnost o alkoholu.



# Prevalencija osoba s pozitivnim RAPS rezultatom



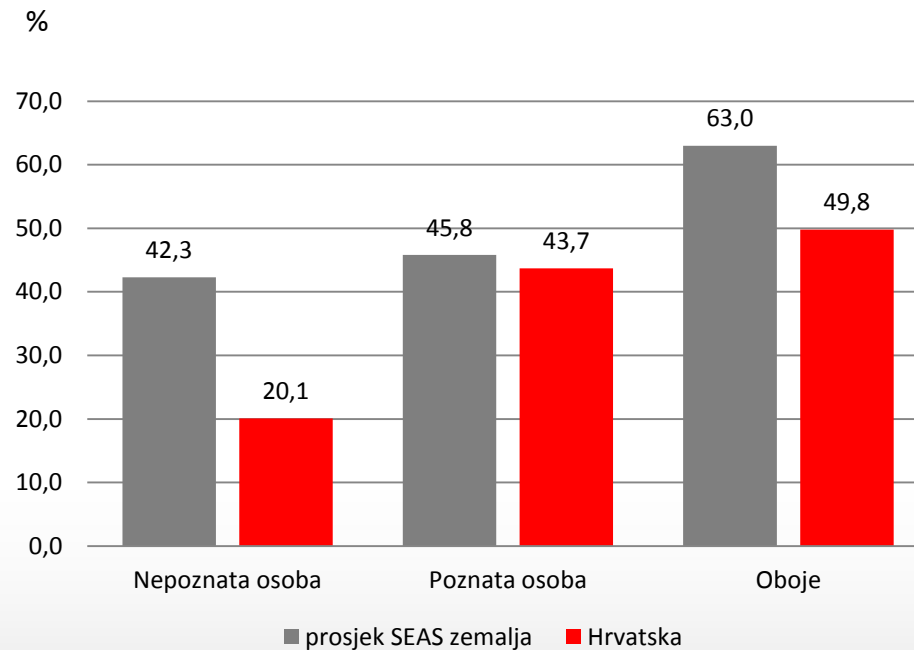
Hrvatska spada među zemlje (uz Portugal i Rumunjsku) s najvećom značajnom razlikom među spolovima: 5 puta vjerojatnije da će Hrvati u odnosu na Hrvatice imati problema s alkoholom. Hrvatice izjavljuju znatno manje problema s alkoholom u odnosu na SEAS prosjek.



# OSOBNÁ ŠTETA POVEZANA S PIJENJEM DRUGIH OSOBA



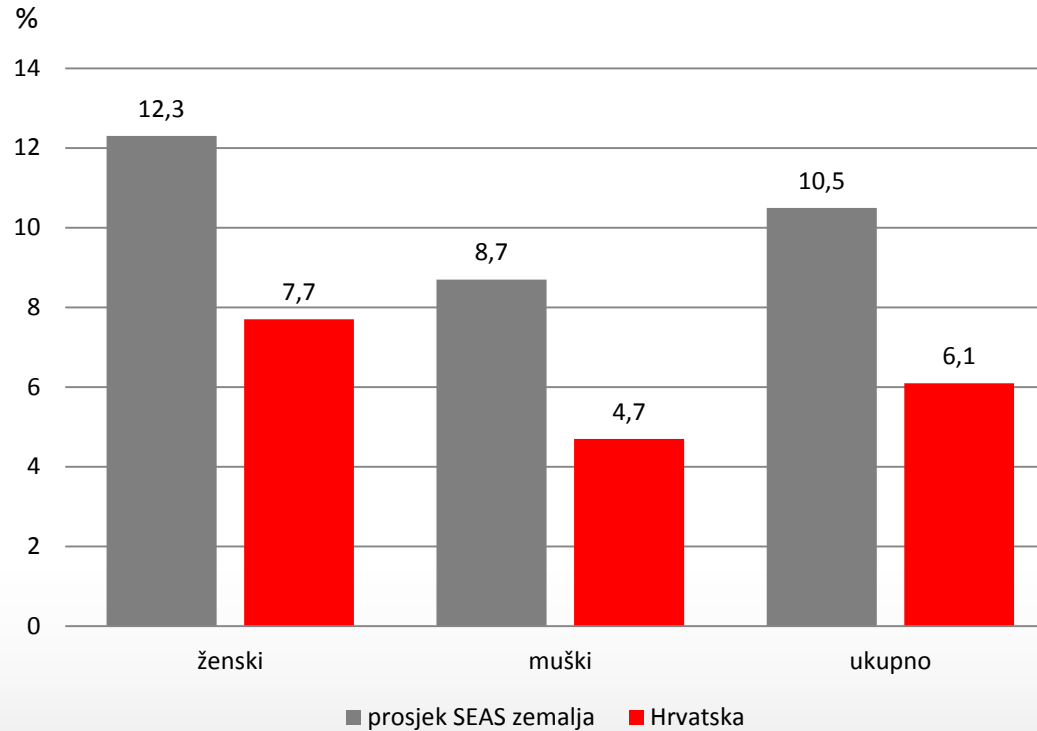
## Prevalencija osobne štete kao posljedica pijenja drugih osoba u posljednjih 12 mjeseci\*



\*Proporcija ispitanika koji su naveli da su doživjeli bilo koje od upitanih problema zbog pijenja druge osobe (bili budni noću, verbalno zlostavljani, tjelesno ozlijeđeni, sudjelovali u ozbiljnoj prepirci/svađi, vozili se s vozačem koji je previše popio, bili sudionikom prometne nesreće, osjećali se nesigurnim na javnom mjestu, uključujući i javni prijevoz, bili uznemiravani od ljudi koji su povraćali, urinirali ili pravili nered kada su bili pijani)



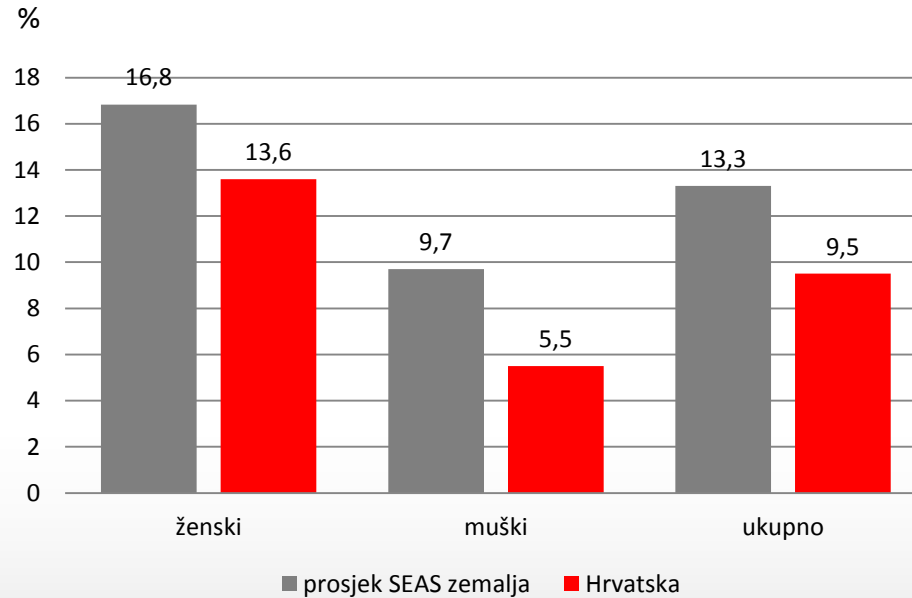
## Prevalencija osobne štete\* u posljednjih 12 mjeseci kao posljedica pijenja poznate osobe koja prilično mnogo pije ili ponekad mnogo pije



\* Proporcija ispitanika koji su odgovorili da je pijenje poznate osobe koja prilično mnogo pije ili ponekad mnogo pije na njih jako negativno utjecalo



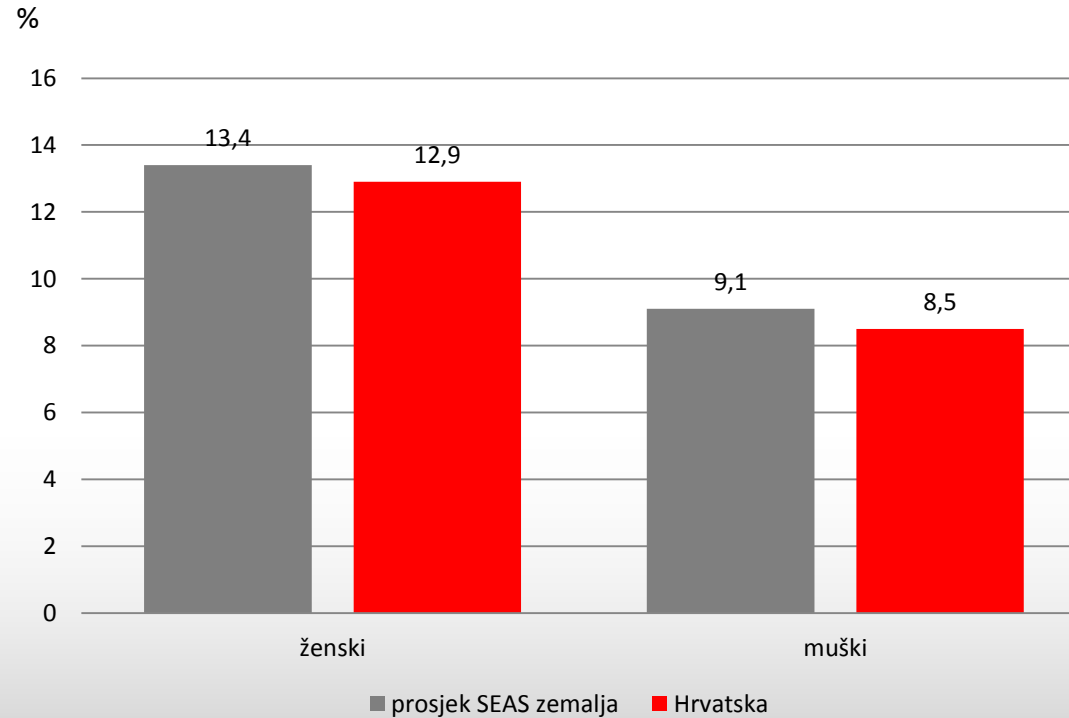
## Prevalencija osobne štete\* kao posljedica pijenja člana kućanstva i/ili člana obitelji ili rođaka koji ne živi u kućanstvu u posljednjih 12 mjeseci



\* Proporcija ispitanika koji su odgovorili da je pijenje navedenih kategorija osoba koje prilično mnogo piju ili ponekad mnogo piju na njih negativno utjecalo



## Prevalencija osobne štete\* tijekom djetinjstva i/ili tinejdžerskih godina



\* Proporcija ispitanika koji su odgovorili da je pijeње osobe s kojom su živjeli tijekom djetinjstva i/ili tinejdžerskih godina koja je prilično mnogo ili mnogo pila na njih jako negativno utjecalo





Međunarodna publikacija dostupna na:

[Comparative monitoring of alcohol epidemiology across the EU. Baseline assessment and suggestions for future action. Synthesis report](#)





# Istraživački tim iz Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo

**dr. sc. Iva Pejnović Franelić, dr. med. (PI)**

Odjel za međunarodnu suradnju, Ravnateljstvo Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo

[\*iva.franelic@hzjz.hr\*](mailto:iva.franelic@hzjz.hr)

**dr. sc. Ljiljana Muslić, prof. psihologije**

Odjel za promicanje mentalnog zdravlja i prevenciju ovisnosti, Služba za promicanje zdravlja, Referentni centar  
Ministarstva zdravstva za promicanje zdravlja

[\*ljiljana.muslic@hzjz.hr\*](mailto:ljiljana.muslic@hzjz.hr)

**Martina Markelić, prof. sociologije**

Odjel za promicanje mentalnog zdravlja i prevenciju ovisnosti, Služba za promicanje zdravlja, Referentni centar  
Ministarstva zdravstva za promicanje zdravlja

[\*martina.markelic@hzjz.hr\*](mailto:martina.markelic@hzjz.hr)

